

Jakab Elek: *Tanulmányok*. Válogatta, a bevezető tanulmányt írta és a jegyzeteket összeállította: Egyed Ákos. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1986. 263 l. (Téka)

A múlt század második felének két legnagyobb erdélyi magyar történésze Jakab Elek és Kőváry László volt. Olyan tudós historikusok hagyományait vitték tovább, mint a megelőző századból a Bod Péteré és a Benkő Józsefé, illetve a XIX. század első feléből a Kemény Józsefé, Nagyajtaji Kovács Istváné és Mikó Imrée. Csakhogy az eddig felsoroltak kedvtelésből — más irányú elfoglaltságaik mellett — történészkedtek. Jakabbal és Kőváryval önállósul történettudományunk. Ők már ennek és ebből (is) élnek. Pályájukban sok a párhuzamosság, Jakabot Kolozsvár, Kőváryt Erdély történetírójaként tartja számon a köztudat.

Jakab Elek a maroszéki Szentgericén született 1820-ban unitárius kisnemesi családból. Az elemi osztályokat szülőfalujában, az algimnáziumot Székelykeresztúron végezte, s 1837-ben került a kolozsvári Unitárius Kollégiumba, hogy elsajátíthassa a filozófiai és teológiai ismereteket is. Itt barátkozik össze a nála egy évvel idősebb kollegájával, Kőváry Lászlóval, aki a tordai gimnáziumból jött. Ők a reformkori eszmékért lelkesedő ifjúság vezetői, önképzőkört szerveznek, diáklapot szerkesztenek, majd csatlakoznak a náluk idősebb Szentiváni Mihály köréhez, s vállalják a polgári átalakulásért folytatott harcot. 1840-től mindketten beiratkoznak a Református Kollégiumban működő kétéves jogi tanfolyamra, melynek abszolválása után Marosvásárhelyen végzik a szokásos gyakorlati évet. Egyikük sem lép jogi pályára, de útjaik elválnak. Kőváry házitánító, titkár, korrektor, Jakab Elek viszont 1843-ban Nagyszébenbe megy, s a Kincstárnál helyezkedik el. A forradalomig szépen halad a ranglétrán, 1847-ben ügyvédi vizsgát tesz. Közben a kolozsvári indíttatásokat folytatva, alapos felkészítést hasznosítva a Brukenthal Múzeum, a szász nemzeti levéltár és a Kincstár anyagát tanulmányozza, okleveleket másol, valamint reformpárti cikkeket ír az Erdélyi Híradóba és a Nemzeti Társalkodóba. 1846-ban egyik nagy visszhangot keltő cikksorozatában szenvedélyesen szót emelt a románok sorsának javítása mellett.

Az 1848-as forradalom kitörésekor Kolozsvárra sietett, szerkesztői munkát vállalt (akárcsak Kőváry), s megfigyelőként részt vett a balázsfalvi román nemzeti gyűlésen is, melyről *Balázsfalvi események* címmel részletes beszámolót közölt az Erdélyi Híradóban. Augusztus végén felcsapott honvédnek, s a fegyverletételig bátran harcolt. Utóbb nemcsak zászlóalja történetét, személyes élményeit írta meg, hanem egy emlékkötetet is összeállított a szabadságharcról (1880).

A forradalom leverése után Kőváry és ő is fogságba kerül, de aránylag hamar kiszabadulnak, Jakabot már 1850. áprilisában — szebeni ismerőseinek közbenjárására — szabadon engedik, pontosabban szülőfalujába internálják. Négy éven át kis telkén gazdálkodik, sokat olvas és cikkeket ír az „okszerű gazdálkodásról“, a székely nép és falu helyzetéről.

1854. novemberében a kor vezető politikusa, a tehetségét felismerő és értékelő Mikó Imre hívja Kolozsvárra, s titkárául fogadja. Ettől fogva Jakab Elek első kézből értesül minden erdélyi közéleti eseményről, tevékenyen részt vesz Mikó tudománypártolásában és -művelésében. Elég itt az Erdélyi Múzeum Egylet megalapítására, valamint az Erdélyi Történelmi Adatok három kötetének kiadására utalni. Ez utóbbi munka már kifejezetten történelmi feladat. Maga is részt vesz a források felkutatásában, lemásolásában, nemcsak Kolozsvárt, hanem Marosvásárhelyen, Gyulafehérváron és Nagyszebenben is. 1856-ban kötött házassága szintén a történelmi pálya felé sodorta: a főkormányzéki levéltár vezetőjének, az oklevélgyűjtőként számontartott Mike Sándornak lányát veszi el, s 1861-től már ő is — apósa mellett — főkormányzéki lajstromozó, 1867-re pedig igazgató. Példaszerűen elrendezi az Erdély 1690 és 1867 közötti történetére vonatkozó 1 785 000 dokumentumot tartalmazó ritka értékű gyűjteményt, s tanulmányai anyagát is nagyrészt innét meríti.

Az 1850-es évek végétől Jakab Elek részt vett az unitárius egyházi életben. 1866-ban aranykönyvet ajándékozott a helybeli eklézsiának, 1867-ben a státusnak, hogy ezekben a régi és újabb alapítványtevők, támogatók emlékéit megörökíthessék. Beadványt készített a kolozsvári másodpapság betöltésére, hangversenyt szervezett az unitárius leányiskola megsegítésére; a Főtanács megválasztotta az Augusztinovics-hagyaték egyik adminisztrátorául, egy ideig a Képviselő Tanács pénztárnoka volt. Barátjául fogadta Ferencz Józsefet, s rábeszélte a kolozsvári papság elvállalására, majd 1875-ben mindent elkövetett püspökké választása érdekében. Egyházi szempontból talán legjelentősebb a Keresztény Magvető megalapítása és felvirágoztatása körüli tevékenysége. Tanácsokkal és tanulmányokkal segítette a szerkesztőket, s az ő hatására vált nyitottabbá, világiasabbá a folyóirat. Számos unitárius vonatkozású dolgot jelentette itt meg, 1875—1876-ban *Virrasztásaim* címmel 11 közleményben egyháztörténelmi adatokat közölt.

Kolozsvárt Jakab Elek jól szituált polgár volt, aki apósától a Dávid Ferenc utca végétől jobbra, a téren fekvő házat (63 utóbb 33 szám) örökölt szép kerttel. Melléje kelet felé 1872—1873-ban emeletes házat építtetett (32 sz.), ez azonban már túlzott adósságokba sodorta. Mikor 1874-ben a főkormányzéki levéltárat Budapestre szállították, neki is költöznie kellett. Ott soha sem érezte otthon magát. Családját csak 1877-ben vihette maga után. Bár szabadidejében is munkát vállalt — elrendezte az akadémia kéziratárát, rengeteg tanulmányt közölt, melyekért honoráriumot kapott —, anyagi helyzetét haláláig nem tudta rendezni. Ennek egyik fő oka éppen családja volt: gyermekeiktől semmit sem tudott megtagadni. Különösen unitárius és történelmi vonatkozásokban gazdag közel háromezer kötetes kolozsvári könyvtárát részben ajándékként, részben megvételre a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumnak hagyta, s utóbb is állandóan küldött könyveket az intézetnek, és sürgette annak mielőbbi kiépítését, tanári kara kiegészítését.

1875. májusában a Brit és Külföldi Unitárius Társulat londoni ülésén Gyergyai Árpáddal együtt ő képviselte az erdélyi unitáriusokat. Útjáról beszámolt a Keresztény Magvetőben, s részben ekkor gyűjthette az anyagot a magyar és angol—amerikai unitárius érintkezések történetének megírásához. A magyar—lengyel unitárius kapcsolatokat is kikutatta. Egyházi szempontból jelentős, hogy 1877-ben a Képviselő Tanács őt bízta

meg egy tudományos Dávid Ferenc életrajz elkészítésével. Az 1879-es évfordulóra el is készült a *Dávid Ferencz emléke* című kötettel. Sok éven át gyűjtött adatait összegezi, s alapvető fontosságú művet teremt. Pél-dányai azonban nyakán maradnak, s emiatt megnehezelt az egyházi vezetőségre. 1881-ben egyike a budapesti unitárius egyházközség megalapítóinak, a templomépítésért agitál. Történelmi munkásságát elismerve 1870-ben levelező, 1889-ben rendes tagjául választotta az akadémia. 1897-ben halt meg. A Kerepesi temetőből 1901-ben szállították a kolozsvári Házsongárdi temetőbe. Itteni — a Mike Sándoréval szomszédos — sír-emlékét 1901. szeptember 21-én (a Berde-síremlék felavatása után) leplezték le. Többek között beszédet mondott Ferencz József püspök és Kozma Ferenc.

Műveinek hosszú sorát jog-, művelődés-, egyház-, had- és intézménytörténeti munkák teszik ki itt-ott történeti alapú publicisztikával kiegészítve. A kezdetet és a véget két hatalmas munka jelzi: a *Kolozsvár története*, valamint az *Udvarhely vármegye története*. Az első Kolozsvár város pályázatára készült, s kötetei 1870-ben illetve 1888-ban jelentek meg, s 1848-ig mutatják be a kincses város múltját. A 3666 lapos háromkötetes alapszöveghez két kötetnyi oklevéltár, valamint két füzetnyi térkép és világosító rajz járul. Újdonsága, hogy nem csak a politikai történetet tartalmazza, hanem kitér az ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, egyházak és művelődés fejlődésére is. Mike Sándor gyűjteményét saját kitarító kutatásával kiegészítve olyan összegezést hoz létre, melyet azóta egyetlen tudományos igényű Kolozsvár múltjával foglalkozó kötet sem kerülhet meg. A másik mű kidolgozását Udvarhely vármegye felkérésére, a megyével 1893-ban kötött szerződés alapján, tehát 73 éves korában kezdte el. Több levelében is kifejezett aggodalma valóra vált: nem maradt ideje a nagy munka befejezésére. Haláláig mintegy 25 ívnyi szöveggel készült el, 1660-ig írva meg az eseményeket. Szádeczky Lajosra bízták a folytatást, s a két szerzőjű történelmi monográfia 1901-ben került ki a sajtó alól. Fogadtatása nem volt olyan egyértelműen elismerő, mint a Kolozsvár történetéé, mert az őstörténeti részben a székiység eredetének kérdését akarta megoldani, s konkrét adatok hiányában engedett a korábbi romantikus felfogásnak.

Az Egyed Ákos összeállításában megjelent Téka-kötet Jakab Elek kezvizsgálják, életrajzai viszont a kezdetektől saját koráig szinte minden jelentős unitárius személyiségnek emléket állítanak. Itt csak János Zsigmond, Enyedi György, Bogáthi Fazekas Miklós, Blandrata György, Szent-Ábrahámi Lombárd Mihály, Agh István, Szentiváni Mihály, Bölöni Farkas Sándor, Aranyosrákosi Székely Sándor, Fejér Márton, Kriza János nevét említjük meg. Róluk írt dolgozatai — kevés kivétellel — a Keresztény Magvetőben jelentek meg, s mindmáig alapbibliográfiának számítanak.

Az Egyed Ákos összeállításában megjelent Téka-kötet Jakab Elek kévsébe ismert három művéből válogat. A *székely határórség felállításása* egy másik dolgozattal együtt 1878-ban jelent meg, s a főkormányzói levéltár dokumentumai tükrében Mária Terézia 1762 áprilisi határozatának nyomán bevezetendő határórszolgálat körüli küzdelem két szakaszát mutatja be, a császáriak által elkövetett jogtalanságokat, erőszakoskodásokat, a székelyek ellenállását, mely a mádéfalvi siculicidiumhoz vezetett. Elítéli a határórség felállítását kimondó határozat igazságtalan jellegét, az

osztrák tisztek önkényeskedését s különösen éles szavakkal szól Lázár János fő kormányiszéki tanácsosról, a székely származású gazdag főúrról, aki elvállalta a határország-szervezési bizottság elnöki tisztségét, s áru-ló-ként mindenben kiszolgált a Bécsset.

Az erdélyi hírlapirodalom története 1848-ig szintén 1878-ban került sajtó alá, s a levéltárbeli kérvények, felterjesztések és engedélyek alapján a lapalapítási kísérleteket és sikereket veszi számba. Mind a német, mind a román, mind pedig a magyar nyelvű lapokra, postadíjra, cenzurára kitér. Meglepetéssel olvassa az ember, hogy magas postázási költség hány időszaki kiadvány megjelenését tette lehetetlenné. A királyföldi viszonyok ismertetése című kétkötetes (1871, 1876) műve a szászok középkori privilégiumainak anakronisztikus fenntartására mutat rá olyan sikerrel, hogy román vonatkozásai miatt lefordították, s az ASTRA (Román Irodalmi Társaság) Jakabot tiszteletbeli tagjául választotta. A második kötet egyik fejezetét olvashatjuk a jelenlegi válogatásban: *A román és magyar jobbágyok, valamint a szász zsellérek helyzete a Királyföldön*. Szintén a vezetése alatt álló levéltár irataira támaszkodik, s bizonyítja, hogy a királyföldi birtokokon szabadparaszti sorban élő románokat, magyarokat és szászokat az 1750-es évektől kezdve különböző fondorlatokkal jobbágyi helyzetbe kényszerítették a földesúrként fellépő városi tanácsok. E jogtalanság ellen különböző falvak, székek a fő kormányiszékhez az uralkodóhoz fordultak panasszal, de a szászok minden eszközzel akadályozták az igazság kiderítését. Ritka kivételnek számított a szelistryeszéki románok esete, akik 1826-ra kivívták jogaik és kötelességeik tisztázását.

E három tanulmány alapján Jakab történetírói módszeréről is kell szólnunk. A pozitívizmus hatása alatt dolgozott. Elsődleges céljának tehát az adatok összegyűjtését és közzétételét tartotta. Pár évtizeddel ezelőtt meglehetősen lebecsülték a pozitivistákat sokszor öncélú adathalmozásuk miatt, de a mai tudománytörténet elismeri, hogy kitartó kutatómunkájuk, adattáraik, okmánytáraik vetették meg minden további vizsgálódás alapját. Jakab Elek dolgozatainak nagy részét a vezetése alatt álló levéltár okmányait felhasználva írta. Kiválogatta például a lapindításra vonatkozó kéréseket, felterjesztéseket, engedélyeket, melyek mind átmentek a fő kormányiszék irodáin, s ezeket kronologikus sorrendben előadta, itt-ott utalva az előzményekre, korabeli viszonyokra. Arra már nem vállalkozott, hogy valamelyik nagyobb könyvtárban kivegye a lapkollektiókat, s ellenőrizze az irattári utalásokat. Így csak kerettörténetet kapunk, de a kiadványok jellemzése, leírása hiányzik.

Egyed Ákos *Jakab Elek életműve* című 40 lapos bevezető tanulmányában teljes életrajzot ad, s a műveket típusonként csoportosítva mutatja be, jellemzi. A korábban írt Jakab Elekről szóló írások közül a Ferencz Józsefére és a Kozma Ferencére támaszkodhatott, ezek röviddei a történész halála után jelentek meg az Unitárius Közlönyben (1898) és a Keresztény Magvetőben (1901). Alapos, átfogó monográfiát Gál Kelemen írt róla (*Jakab Elek élet- és jellemrajza*. Cluj-Kolozsvár, 1938, 247 l.). Azóta csak Szabad György idézte fel emlékét a Levéltári Közlemények 1976-os évfolyamában. Ezekhez képest Egyed Ákos a korszak és a történetírás akkori módszerének jellemzésével, Jakab politikai nézetei kimutatásával hoz újat. Érzékelteti, miként vált jogászból történésszé, s rámutat, milyen vonatkozásokban maradandó ma is munkássága.

Itt a bevezető tanulmány egyik részletét emeljük ki, mely arra keres választ, hogy a párhuzamosan induló, haladó Jakab Elek és Kőváry László miért nem barátkozott a későbbiekben, miért nem támogatták egymást. „Úgy véljük mindenekelőtt eltérő lelkialkatuk, munkastílusuk, életmódjuk [miatt]. Kőváry a külső benyomásokra azonnal reagáló, nagyvonalú ember volt, Jakab Elek befele forduló, nehezen barátkozó, tepelődő típus. Kőváry könnyebben írt, kevesebb időt fordított levéltári felderítő munkára, s inkább összefogásra-szintetizálásra törekedett; Jakab Elek a részkutatások iránt mutatott nagyobb érdeklődést, s ez pedig együtt járt a levéltári bűvárkodással, aprómunkával. Az sem mellékes, hogy Kőváry tekintélyes polgár volt, aki írósága által is gyarapította vagyonát, s a polgári világ gazdasági s társadalmi intézményeivel jól megfért. Jakab Elek viszont folyton anyagi és pénzgondokkal küzdött, olykor magának Kővárynak is adósa volt, s nem egyszer kellett szorongva gondolnia az esedékes váltók törlesztési idejének közeledtére. Ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy bírálta korát, az erkölcsöket, az emberi kapzsiság növekedését.“ Pedig, ha összefognak: „Kőváry munkái nyerhettek volna mélységükben, alaposságukban, Jakab Elekéi szerkezetük modernebb felépítésében, olykor egyetemesebb látásmódban is.“

A Kriterion Könyvkiadó szerkesztőségének tervszerű munkáját bizonyítja, hogy a Téka sorozat 1984-es Kőváry László-kötete után most Jakab Elek emlékét is felidézték.

Dr. Gaal György

ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE

A Keresztény Magvető előfizetési díja az 1987. évben belföldön és a szocialista országokban évi 100 lei, melyet belföldön a lelkészi hivatalok útján vagy közvetlenül az egyházi központban (3400 Cluj-Napoca, Lenin út 9) lehet kifizetni.

Magyarországi olvasók a Posta Központi Hírlapiroda külföldi előfizetési osztálya — Budapest VII. Lövvölde tér 7 sz. — fiókjánál fizethetnek elő. A többi szocialista országokból a „ROMPRESFILATELIA“ sectorul export-import presa P.O. Box 12—201 telex 10376 prsfir, București, Calea Griviței nr. 64—66 címre kell fizetni.

Az előfizetési díj a nyugati országok részére 200 lej, amely összeg ugyancsak a „ROMPRESFILATELIA“ sectorul export-import presa P.O. Box 12—201 telex 10376 prsfir, București, Calea Griviței nr. 64—66 címre fizetendő.

INTREPRINDEREA POLIGRAFICA CLUJ,
Municipiul Cluj-Napoca, Cd. nr. 3037

KERESZTÉNY MAGVETŐ

1986. évi (92. évfolyam) tartalomjegyzéke

SZERKESZTŐSÉGI CIKKEK

A béke nemzetközi éve 1986	4
A köztársaság évfordulója	193
Május 9. — a győzelem napja	61
Távirat Nicolae Ceaușescu Őexcellentenciájának, Románia Szocialista Köztársaság elnökének	2
Tisztelgés az ország elnöke előtt Új életünk augusztusa	129
Újévi pásztorlevél	3

ELŐADÁSOK, TANULMÁNYOK

Adorjáni Rudolf: Temetési szokások a maros-küküllői egyházköri- ben	214
Balázs Ferenc: Az én hitvallásom	203
Balsinger, Max Ulrich dr.: A hagyomány tekintélye	135
Bálint B. Ferenc: Vallomás a lelkeszi hivatásról	166
Benczédi Ferenc: Családvédelem	209
Erdő János dr.: Az egyház	63
A Manchester College története és kapcsolata az erdélyi unitárius egyházzal	138
Philippi, Paul dr.: Sylvanus és Transzilvánia	70
Gaal György: Okmánytár a kolozsvári unitárius templom történetéhez 18, 83,	158
Kovács Lajos dr.: Isten és ember szolgálatában (püspöki jelentés), 195	
Lakatos Gyula: Adalék a karácsonyfalvi unitárius templom történetéhez	89
Rzsi Elek: Adatok a manchesteri Unitarian College — Unitárius Teológiai Főiskola történetéhez	27
Swidler, Leonhard: A dialógus tizparancsolata	14
Szabó Árpád dr.: A szentiratok értelmezése: A Biblia	131
Az újtestamentum kialakulásának háttere	3
Varga Béla dr.: A vallás és az erkölcs	6

SZÓSZÉK—ÚRASZTALA

Balázs Ferenc: Harcos ember békessége	33
Bibliái fogalmak: 45, 112, 179,	248
Cseke Péter dr.: Berde Mózes emléke	247
Eszmék, gondolatok 47, 114, 181,	250
Jakab Dénes: Aki nem gyűjt velem, az tékozol	238
Hatalom, dicsőség	240
Kedej Mózes: Fekete szemek	99
A halálba menők az élőket tanítják	95
Hazafelé	97
Lőrinczi Géza dr.: Amit a „Tékozjó fiú“ példáz	170
Zákeus megtérése	173
Nyitrai Mózes: Hangsúly a keresztény vallásban	92
Szívátültetés	243
Szász Ferenc: Istenországa tibenetek van	176
Kicsoda tudja az emberek közül az ember dolgait?	105
Megtelik még a mi szánk kacagással	108
A titok az Ūrei	101
Székely Miklós: A megtért tékozoló	245
Szén Sándor: A megbocsátás	43
A tiszta lelkiismeret szerinti élet	38
Török Áron: Istentől győzedelmet nyerünk	36
„Kövessétek hitüket“	231
Példázat az adós szolgáról	235

EGYHÁZI ÉLET — HÍREK

Adorjáni Rudolf nyugalmába vonulása	90
Az Amerikai Unitárius-Unitarista Egyház egyesülésének 25-ik évfordulója	119
Az analfabetizmus felszámolásáért küzdő szervezet	119

Az angol Unitárius Egyház közgyűlése	119	Pályázati hirdetés egyházi beszéd és agenda írására	255
Bartha Alpár gyakorló segédlelkész kinevezése Gyepesbe	50	Püspöki vizitáció	117, 184, 254
Békevilágtanács 35 éves	51	Rissho Kosei-kai buddhista szervezet „Niwano Békediját“ Philip A. Potter lelkész kapta	51
Borbáth Dániel dr. református teol. tanár halála	256	Román Ortodox Egyház új pátriárkája	254
Dán Róbert dr. halála	51	Sándor Lászlóné Bartha Mária nyugalomba vonulása	50
Doktoravatás a Protestáns Teológiai Intézetben	256	Smith, Roy az Unitárius Világszövetség elnökének újévi üdvözlőlevele	50
Egyházi beszéd és agenda pályázat eredménye	255	Svájci Protestáns Segélyszolgálat 40 éves	51
Egyházi Főtanács	252	Svájci Szabadelvű Kereszténység Szövetségének új elnöke	51
Egyházi Képviselő Tanács 49, 116, 183, 252		Személyi változások	50, 118, 185, 254
Európai Egyházak konferenciája	188	UNICEF — 40 éves	188
Énekvezérképzés	254	Unitárius Világszövetség Bangalorében (India) tartott konferenciája	50
Felekezeti teológiai konferencia	117, 255	Unitárius Világszövetség franciaországi teológiai konferenciája	185
Föld lakossága, földünk városiasodása	120	Unitárius Világszövetség Tanácsának Frankfurtban (NSZK) tartott gyűlése	50
Gehrmann, Diether az Unitárius Világszövetség főtítkárának látogatása	188	Válási tilalom az Ír Köztársaságban és Máltában	119
Greeley, Dana McLeen dr. halála	188	Varga Béla dr. püspök születésének 100. éves évfordulója	256
Gönczy Lajos dr. református teol. tanár halála	120		
Homoródalmás temploma építésének 200 éves évfordulója	187	KÖNYVSZEMLE	
Kovács Lajos dr. püspök látogatása a Magyarországi Unitárius Egyháznál	256	Barabás Miklós: Önéletrajza	121
Kovács Lajos dr. püspök újévi fogadása	50	Cseke Péter: Hazatérő szavak	55
Kriza Gyula halála	51	Davis, Elwyn D. „The Thought for Themselves“ (Önmagukra gondoltak)	189
Lelkészavatás	253	Erdő János dr.: Teológiai tanulmányok	258
Lelkészbeiktató: a szőkefalvi-küüllőszéplaki egyházközségben	118	Hajos József: Böhm Károly filozófiája	259
Lelkészbeiktató: a sinfalvi egyházközségben	255	Hymns for Living (Az élet énekei)	189
Lelkészbeiktató: a szentháromságkisadorjáni egyházközségben	256	Kozma Dezső: Koltói ősz	190
Lelkészi értekezletek	49, 116, 253	Szenczi Molnár Albert: Napló és más írások	54
Lelkész-kibúcsúzó ünnepély	255	Székely Oklevéltár. II. kötet	125
Lelkészek közmunkája a nagysolymosi templomnál	187	Weöres Sándor: Legszebb versei	263
Lelkésznevelés	49, 116, 184, 254	Wilson, Jan: Jézus: a bizonyíték	53
Lelkésztovábbképző tanfolyam	184		
Mladin Nicolae dr. ny. metropolita halála	120	HALOTTAINK	
Moisescu Iustin dr. pátriárka halála	187	Özv. Ekárt Andorné Pálffy Sarolta	256
Nagy László lelkészi kinevezése Szőkefalva-Küüllőszéplakra	50	Filep Andor ny. lelkész	54
Nyugateurópai parlament küldötteinek látogatása	119	Forró Tamás volt unitárius lelkész	120
Oxfordi Manchester College 200 éves	185	Kisgyörgy Imre, a bukaresti leányegyházközség gondnoka	120
Ökumenikus imatálálkozó Assisiben	256	Máthé Zsigmondné Bucsi Ilona	120
		Özv. Sigmund Józsefné Mátyás Pirokska	120

Revista
Bisericii Unitariene
din R. S. România

Journal of the
Unitarian Church
in R. S. Romania

XCIII. CLUJ-NAPOCA ● 1987/1

CUPRINSUL ● CONTENTS

Dr. Lajos Kovács: Pastorală de Anul Nou ● New Year Message	1
Serbarea unirii și a unității ● The Holiday of Union and Unity	3

STUDII ● STUDIES

Ferenc Szász: Evanghelia lui Iisus în lumea contemporană ● The Gospel of Jesus in the World of Today	4
Dr. Andreas Rössler: Importanța religiei în concepția lui Albert Schweitzer ● The Importance of Religion in Albert Schweitzer's Conception	16
József Szombatfalvi: Un regulament al liturghiei unitariene din secolul al XVIII-lea ● A Regulation of the Transylvanian Unitarian Liturgy from the XVIII-th Century	22
Dénes Jakab: Contribuții la biografia lui Sámuel Brassai ● Data to the Biography of Sámuel Brassai	33
Ferenc Zsigmond: Predica—operă de artă ● The Sermon as Work of Art	36

LUCRĂRI OMILETICE ● SERMONS

Dr. Lajos Kovács: „Eu te voi învăța calea pe care trebuie s-o urmezi ● I Shall Teach you the Road on which to Walk“	42
Dr. Árpád Szabó: Pe calea Domnului ● On the Way of God	45
Ferenc Benczédi: La fântina lui Iacov ● At the Fountain of Jacob	48
Elek Rezi: Aproiați-vă de Dumnezeu ● Approach to God	50
Ferenc Szász: Invoiala lui Avraam ● Bargaining of Abraham	53
Concepte biblice ● Biblical Conceptions	55
Idei, cugetări ● Ideas, Thoughts	57
VIAȚA BISERICESCA ȘI ȘTIRI ● CHURCH LIFE — NEWS	59
RECENZII ● BOOK REVIEWS	62

Colectivul de redacție ● Editors

Președintele și redactor responsabil: dr. Lajos Kovács episcop. Membrii: dr. János Erdő (redactor responsabil adjunct), dr. Árpád Szabó, Dezső Szabó (redactori), György Andrási și Lőrinc Mikó.

Redacție ● Editorial Office: 3400 Cluj-Napoca, Bdul Lenin nr. 9. R. S. România
Tel. 1 52 71

